

De Houtduif en zijn gekoer

De Houtduif en zijn volhardend koeren mogen bij de gemiddelde vogelkenner genoegzaam bekend worden geacht. Hij is tenslotte onze grootste en meest voorkomende duif en hij gaat de mens bepaald niet uit de weg. Niet te missen, zou je denken. Wij hebben het duivengekoer zo dikwijls gehoord, dat het voor ons geen verrassingen meer biedt. Maar niets is minder waar! Dat leren reeds de meest gangbare vogelgidsen, die het er onderling niet over eens zijn hoe het houtduivenlied beschreven moet worden.

Dat het lied bestaat uit vijf lettergrepen, daarover zijn de meeste vogelgidsen het wel eens. Petersons Vogelgids noemt een telkens herhaalde frase van vijf tonen. De ANWB Vogelgids spreekt van vijflettergrepigheid en de Tirion Gids Europese Vogels doet het zelfs voor: 'roe-koe-koe-koe koe'. Ook het Popular Handbook of British Birds houdt het op 'five notes'. Bruun's Gids voor de Vogels van Europa, ten slotte, vermeldt dat het koeren bestaat uit 'vijf delen'. De enige die minder dan vijf aangeeft, is Sluiters Prisma Vogelgids, die het geluid van de Houtduif beschrijft als: 'roe-kroe koe koe'. Dat zijn toch echt maar vier tonen!

De onenigheid wordt nog groter als we lezen waar volgens de gidsen de klemtoon ligt. Bruun en ANWB leggen de klemtoon op de eerste lettergreep, maar Petersons en Tirion menen dat de nadruk op de tweede lettergreep ligt.

En dan is er nog het Popular Handbook, dat als enige van de hier aangehaalde gidsen iets opmerkelijks hoort: 'the final note being abrupt'. Wat bedoelt de auteur? Wat is dat eigenlijk, een abrupte slotnoot? Ik kom er zo dadelijk op terug.

Ziehier het strijdtoneel: noch over het aantal tonen, noch over de klemtoon heerst volkomen overeenstemming. En in het Verenigd Koninkrijk hoort men ook nog eens een geheimzinnig, kort afgebroken slot. Hoe komen we uit deze verwarring? Ik zou zeggen: door naar de Houtduif te luisteren. We geven hem het woord.

Ik heb mijn oor te luisteren gelegd bij mijn eigen tuin-houtduif. Ik ga ervan uit dat hij een

De Houtduif, zo vertrouwd maar ook verrassend.
Foto: Otte Zijlstra.

doorsnee Houtduif is en model staat voor zijn soortgenoten. Welnu, op 16 september 2017 koerde hij als volgt: 'roe koe koe-koe.... roe koe koe koe-koe.... roe koe koe koe-koe.... roe koe koe koe-koe.... roe'. Dit was het verlossende woord. De kern van het houtduivengekoer telt (in mijn tuin) drie (maar ook wel eens meer) frasen, elk bestaande uit vijf tonen. De nadruk ligt hier telkens op de tweede (vetgedrukte) toon. Deze kern wordt voorafgegaan door één frase, bestaande uit vier tonen. Hier ligt de nadruk op de eerste (vetgedrukte) toon. Dan het slot. Dat bestaat uit eveneens één frase, die slechts één (vetgedrukte) toon bevat.

Tot ons sprak de Houtduif. Hij geeft alle vogelgidsen partieel gelijk: de harde kern van het gekoer is vijflettergrepig. De nadruk ligt op de tweede toon. Deze kern wordt voorafgegaan door een vierlettergrepige frase met nadruk op de eerste toon, en wordt afgesloten door een frase met één abrupte toon. Met name die afsluiting vind ik persoonlijk getuigen van grote muzikale durf en inventiviteit. Het menselijk oor verwacht na die ene toon nog een hele serie tonen, ook al omdat het lijkt alsof de centrale fase (voor de vierde keer) ingezet wordt. Zo worden wij verrast. Door het gekoer van de Houtduif.

■ Hugh Gallacher, e-mail: hughgallacher@hotmail.com.

Vogelparadijs Marker Wadden telt duizenden nesten

Op het nieuwe eiland van de Marker Wadden

broeden dit jaar ruim 2000 vogelparen. Onder meer Visdieven, Kokmeeuwen, verschillende pleviersoorten en Kluten bouwden een nest op dit kersverse stukje Nederland. Hiermee maakt Marker Wadden nu al de naam van vogelparadijs waar.

Veilige broedplek

Boswachter Ruben Kluit van Natuurmonumenten: ‘Je ziet hier vooral de zogenaamde pioniersoorten, vogels die zich vestigen in kale nieuwe gebieden, zoals de Kluit, Kleine Plevier, Visdief en Kokmeeuw. Het grote voordeel van zo’n plek als de Marker Wadden is dat hier nog nauwelijks vijanden zijn en er ook weinig verstoring is. Er vliegt misschien eens een Slechtvalk over, maar verder kunnen ze hier veilig broeden.’

Soort	Aantal paren
Kluit:	69
Kleine Plevier:	8
Bontbekplevier:	1
Visdief:	1700
Kokmeeuw:	352
Strandplevier:	4
Dwergstern:	2

Tabel 1 - Resultaten van tellingen in de Marker Wadden.

Prachtige telresultaten

De resultaten zijn te zien in Tabel 1. Boswachter Kluit is enthousiast over de resultaten van de tellingen: ‘De enorme aantallen hebben ons echt verbaasd. We hebben bijvoorbeeld meer dan 1700 nesten van de Visdief geteld. Maar we zagen ook heel bijzondere soorten zoals de Dwergstern en Strandplevier. Deze vogels broeden op steeds minder plekken in Nederland.’ In totaal namen de tellers meer dan vijftig verschillende soorten vogels waar in het nieuwe natuurgebied.

Gevolgen van slecht voorjaarsweer

Vogelringers van Ringpost Valkeveen (Het Gooi) melden het volgende: In de lente van 2016 troffen we buitengewoon veel jonge vogels aan met groeistrepen in hun veren. Dat verschijnsel is het gevolg van stagnatie van de ontwikkeling van hun verenkleed door

voedselgebrek. Het aanhoudende natte en kille weer zorgde voor periodieke stagnatie in de ontwikkeling van het verenkleed. Dat zie je dan terug in dunne lijntjes in de hand- en staartpennen. Dat is zorgelijk, want deze broze plekken kunnen ertoe leiden dat onderweg de veren afbreken. Hoe bereik je Afrika met een ondeugdelijk verenkleed?

Dit jaar (2018) werd begonnen met een onderzoek onder Kleine Karekieten en Bosrietzangers. Met behulp van dataloggers hoopt men, in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen, meer zicht te krijgen op het overwinteringsgebied van deze soorten. De meest bruikbare vogels zijn exemplaren van het derde kalenderjaar. Die weten de weg, hebben aangetoond terug te kunnen keren naar hun geboortegrond en zijn dus volgend seizoen terug te verwachten. Dat gaat dus om vogels geboren in 2016. Maar zie: van deze ‘lichting’, waarvan er 118 Kleine Karekieten en negen jonge Bosrietzangers werden geringd, worden uitzonderlijk weinig vogels teruggevangen. Conclusie: de bizarre weersomstandigheden van dat jaar zijn voor jonge vogels onderweg alsnog catastrofaal geweest. Bron: berichten van het Vogelringstation Het Gooi.

CdV

Jan Verwey’s manuscript over het paringsgedrag van de Kievit

Jan Verwey (1899-1981) was al vanaf zijn vroege jeugd geïnteresseerd in vogelgedrag – een etholoog ‘avant la lettre’. In zijn nalatenschap bevond zich een lang manuscript over zijn onderzoekingen van het paringsgedrag van de Kievit. Dat is online toegankelijk gemaakt.

Als 16-jarige publiceerde Jan Verwey zijn eerste artikel over vogelobservaties in De Levende Natuur, daartoe aangezet door Jac. P. Thijsse met wie hij regelmatig correspondeerde. Nauwkeurig publiceerde hij zijn waarnemingen bij het nest van een Grauwe Klauwier (Verwey 1915a). Dat was toen nog een algemene vogel in de duinen bij zijn woonplaats Noordwijk. Hij toonde hij zich een goed waarnemer die vooral geïnteresseerd was in het gedrag. Zijn ‘uittreksels uit mijn dagboek’ lijken sterk op de publicaties van Selous (1901), die hij stellig las. Als vogelbeschermer in de dop trachtte hij de Noordwijkse vogeleieren verzamelende jeugd te overtuigen dat ze niet het hele nest moesten leegroven, hooguit één ei wegnemen en dat